

Päätös vesilain 5 luvun 5 §:n mukaisessa ojitusasiassa, kiinteistö 562-440-2-54

Ympäristölautakunta 11.06.2024 § 49
516/11.02.00/2023

Valmistelija Ympäristöinsinööri Marjo Saarinen

Asia

Oriveden ympäristölautakunnalle on 2.10.2023 saapunut vesilain (587/2011) 5 luvun 5 §:n mukainen hakemus, joka koskee erimielisyyttä ojitusasiassa (hakemus ja karttaote alueen sijainnista ovat liitteenä, hakemuksen liitetiedostot ovat liitteenä kokoukseen osallistuville).

Perkiö-Haapaniemi yksityistien tiehoitokunta hakee lupaa suorittaa ojan puhdistusperkaus kiinteistön 562-440-2-54 alueella 25 metrin pituudelta. Hakemuksen mukaan uoman nykyinen tila ei vastaa normaalia veden johtamisen edellytyksiä.

Hakemuksen mukaan parannuksen yhteydessä uoman pohjaan muodostunut kiintoaine poistettaisiin noin 20–30 cm syvyydeltä, jolloin yläpuolisille rakenteille saadaan vapaa virtaus. Työ esitetään suoritettavaksi hetkellä, jolloin uoman virtaus on vähäisimmillään, jolloin aiheutetaan mahdollisimman vähän työn aikaista haittaa. Hakemuksen mukaan ennen työn aloittamista toimija ja kiinteistön omistaja sopivat työn edellyttämästä työtilasta. Tarvittaessa kiinteistön omistaja poistaisi väliaikaisesti ojan vieressä kulkevan riukuaidan.

Hakemuksen mukaan kunnostettavan ojan alapuolella sijaitsevalle häiriintyvälle kohteelle (Nikkilänjärven ranta) on etäisyyttä 266 metriä. Työn pienimuotoisesta toteuttamisesta, hyvien työtapojen noudattamisesta ja ammattitaitoisen kaivukoneenkuljettajan suorittamasta työstä johtuen järveen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia ja järven tilan tarkkailulle ei olisi tarvetta. Kyseinen uoma on hakemuksen mukaan normaali, laajemman valuma-alueen purkuoja ja kyseisen kohdan kunnostaminen ei aiheuttaisi edunmenetyksiä maa-alueen omistajalle tai muille asianosaisille.

Hakemusta perustellaan sillä, että tiehoitokunta vastaa toiminnassaan rakenteiden alitse kulkevien rumpurakenteiden vedenjohtavuudesta ja niiden toiminnasta, rumpurakenteiden yläpuolisten käyttöalueiden kuivattamistoimenpiteiden toiminnasta sekä tierakenteen vakauden ylläpidosta. Hakemusta perustellaan lisäksi sillä, että vältetään ennenaikaisilta tien rakenteen kunnostustoimenpiteiltä, kun alapuolinen uomasto ei aiheuta veden padotusta. Hakemuksessaan tiehoitokunta katsoo, että hakemuksen mukaisella puhdistusperkauksella parannetaan nykyisen tierungon rakenteen ylläpitoa ja sen vakautta. Hakemuksen mukaan kohteeseen muodostuu 46 hehtaarin kokoinen valuma-alue, jonka vedet kulkevat puhdistettavan uomakohdan kautta.

Toimivalta

Vesilain 5 luvun 5.1 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevan erimielisyyden, joka ei edellytä 3 §:n nojalla lupaa tai jota ei käsitellä 4 §:n mukaan ojitustoimituksessa ja joka aiheutuu:

- 1) ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen yksityisen tien poikki;
- 2) ojan suunnan muuttamisesta;
- 3) veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon; tai
- 4) muusta vastaavasta syystä.

Koska asia ei edellytä vesilain 3 §:n mukaista lupaa tai asiaa ei käsitellä vesilain 4 §:n mukaisena ojitustoimituksena, asian käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Oriveden kaupungin hallintosäännön 30 §:n mukaisesti Oriveden ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Oriveden ympäristölautakunta.

Asian käsittely

Olosuhteiden arvioimiseksi ja tilannekuvan muodostamiseksi alueelle on tehty maastokäynti 17.8.2023 ja 9.10.2023. Maastokäynneillä havaittiin, että ojassa kasvava kasvillisuus on vähäistä ja kasvillisuus tai rummun rakenne tai sijoittaminen eivät estä, patoa tai muuta veden virtausta ojassa. Veden virtauksessa ei havaittu pyörteisyyttä eikä veden havaittu seisovan ojan pohjalla. 17.8.2023 tehdyn maastokäynnin aikana hakijan edustaja esitti, että perkaamaton oja patoaa jäätä tien ali kulkevan rummun alajuoksun suuaukkoon siten, että rumpurakenteet rikkoutuvat.

Hakemusta on täydennetty 10.11.2023, 22.1.2024 ja 10.3.2024.

Hakemuksen vireillä olosta on tiedotettu kuuluttamalla Oriveden kaupungin internet-sivuilla 18.1.–16.2.2024 sekä Oriveden Sanomissa 10.1.2024. Hakemuksesta on lähetetty erikseen tieto lähivaikutusalueen kiinteistöjen omistajille. Asiakirjat ovat olleet kuulutusajan nähtävillä Oriveden kaupungin internet-sivulla osoitteessa www.orivesi.fi.

Hakemuksesta on pyydetty lausunto Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta 23.1.2024.

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Asiassa on pyydetty selvitys Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Muistutukset ja mielipiteet

Hakemuksesta ei ole jätetty mielipiteitä.

Eräjärven Eerola – Ruokailu-, majoitus- ja juhlapalvelu 16.2.2024:

”VAATIMUKSET

Vaadin, että Perkiö-Haapaniemi yksityistien tiehoitokunnan hakemus hylätään.

PERUSTELUT

Luvan myöntäminen olisi vesilain 5 luvun vastaista. Hakijalla ei ole lainmukaista oikeutta saada lupaa tehdä ojitusta omistamallani alueella. Hakemuksessa on esitetty kysymyksessä olevan ”ihan normaali puhdistusperkaus”, mutta jätetty kokonaan huomiotta se, että ojitus tehtäisiin toisen omistamalla maalla. Ojan kaivaminen toisen omistamalle alueelle ilman omistajan lupaa ei ole ”ihan normaalia”, se loukkaisi merkittävällä tavalla oikeuksiani maanomistajana ja elinkeinonharjoittajana ja aiheuttaisi minulle merkittävää haittaa ja oikeudenmenetyksiä.

Hakemuksessa esitetään virheellisesti, että ”Kyseisen kohdan kunnostaminen ei aiheuta edunmenetyksiä kyseisen maa-alueen omistajalle eikä myöskään muille asianosaisille.” Väite on virheellinen. Valitettavasti hakemuksen hyväksyminen vaarantaisi alueen käytön matkailuelinkeinotoimintaan ja alueella suojellun perinneympäristön säilymisen, joten siitä aiheutuisi minulle alueen omistajana ja elinkeinonharjoittajana merkittäviä edunmenetyksiä.

Hakemuksessa ei ole esitetty perusteita, joista voisi todeta hakemuksen tarkoittaman ojan kaivamisen olevan välttämätön tai edes tarpeellinen jonkin tietyn alueen kuivatusta varten. Hakemuksen tarkoittama ojitus ei ole tarpeellinen. Hakemuksen tarkoittama oja on aina toiminut ja toimii edelleenkin aivan normaalisti. Lupahakemuksessa ei muutenkaan ole esitetty vesilaissa vaadittuja selvityksiä. Hakemuksessa ei ole esitetty asian ratkaisemisen kannalta lain edellyttämiä:

- riittävää selvitystä hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
- suunnitelmaa hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
- arviota hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
- selvitystä toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Hakemusta on perusteltu kertomalla vain yleisellä tasolla tiehoitokunnan yleisistä velvollisuuksista omassa tienpidossaan ja hoitokunnan vastuulla olevasta tienhoidon sekä ”ennenaikaisten tien rakenteen kunnostustoimenpiteiden” välttämällä. Huomiotta on jätetty se, että hoitokunnan yksityistielain mukaiset velvollisuudet eivät anna oikeutta loukata toisen maanomistajan oikeuksia. Tien rakenteen kunnossapitotöistä tulevat taloudelliset vastuut kuuluvat yksityistielain mukaisesti tulevaisuudessakin ko. tien osakkaille, niitä ei voi ennalta estää siirtämällä kustannuksia minun kannettavakseni. Hoitokunnan on mahdollista hoitaa kaikki tienpitoon liittyvät velvollisuutensa ilman haetun luvan tarkoittamia oikeudenloukkauksia ja haittoja allekirjoittaneelle.

Edellä mainittujen hyvin yleisluonteisten perusteiden lisäksi hakemuksessa on epämääräinen viittaus uudesta 46 ha:n valuma-alueesta. Käsitökseni mukaan kokonaan uuden valuma-alueen muodostaminen ko. luvan myöntämällä ei kuulu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan.

Hakemuksen tarkoittama alue on lain tarkoittamalla tavalla erityiseen käyttöön otettua. Perinnerikasta ja rakennettua aluetta käytetään maaseutumatkailutoimintaan. Olemme keskellä Eräjärven kirkonkylää ja koko kyseisen ojan matkalla on vanhaan tyyliin tehty riukuaita, minkä sisäpuolella lampaat ovat kesäisin ja matkailijat sekä muut ohikulkijat käyvät niitä usein syöttämässä ja rapsuttelemassa. Ojan pientareella kasvavat puut ovat ainoat, jotka antavat varjoa lampaille auringonpaisteelta. Hakemuksen hyväksyminen tarkoittaisi tosiasiasa riukuaidan lisäksi myös ko. puiden kaatamista tai kaatumista (Kuva 1).

Oma siltamme rumpuineen on 30 metrin ojan toisessa päässä. Jos hakemuksen tarkoittamaa ojaa kaivetaan, aiheuttaa se sen, että meidän pitäisi koko silta rumpuineen muuttaa myös alemmaksi, muuten vesi pakkautuisi tuohon 30 metrin välille. Aivan sillan vieressä ojan välittömässä läheisyydessä on tilamme vanhin rakennus 1750-luvulta, nykyisin vieraiden majoituskäytössä oleva hääaitta, jota on erityisesti suojeltava hakemuksen mukaisen ojituksen haitoilta (Kuva 2).

Oriveden kaupungin asiantuntijat ovat useamman kerran käyneet paikan päällä tutustumassa ojituksen eikä heillä ole koskaan ollut mitään huomauttamista. Ainoastaan he ovat ihmetelleet suuresti tiekunnan toimintaa, koska yksityisen alueelle kajoaminen heidän mielestään on erittäin harvinaista ja vaatii painavat perustelut. Tässä ei heidän mielestään ole mitään syytä ojan perkaukselle. Asiasta on myös pidetty katselmus,

mutta meille on ilmoitettu siitä vasta kahta tuntia ennen sähköpostitse (Liite 2), joten emme ole millään voineet nähdä viestiä ajoissa ehtiäksemme itse paikalle. Katselmuksesta tai muistakaan asioista meitä ei ole asianmukaisesti informoitu tai pyydetty tekemään mitään toimenpiteitä toisin kuin hoitokunnan pöytäkirjasta 15.7. (Liite 3) voisi päätellä.

Idyllinen perinneympäristö on olennainen yrityksemme vetovoimatekijä asiakkaille ja matkailijoille. Hakemuksen hyväksyminen tuhoaisi perinneympäristön ja se heikentäisi merkittäväällä tavalla yrityksemme toimintaedellytyksiä. Ojan toisella puolella on lammasaitauksemme ja toisella puolella luonnonvaraiseksi jätetty pihapiirimme osa, jossa on ojasta kolmen metrin päässä paviljonki ja alue, missä järjestetään esimerkiksi hyvinvointikursseja. Kyseessä on tunnustetusti arvokas kulttuurimaisema, kylän keskipiste ja yli 300-vuotiaan sukutilan pihapiiri perinnerakennuksineen ja lampaineen sekä riukuaitoineen. Hakemuksen mukaan ojan vierellä kulkeva perinteisin menetelmin käsintehty riukuaitakaan ei tule säilymään, jos ojaa kaivetaan. Toisin kuin hakemuksessa väitetään; perinteisin menetelmin tehtyä riukuaitaa ei voi siirtää ojitustyön ajaksi tuhoamatta sitä.

Tiehoitokunta on tehnyt vastaavan hakemuksen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle jo useita vuosia sitten. Viranomaisen hylkäsi hakemuksen, sillä hakemuksen mukainen ojitus koettiin myös silloin täysin tarpeettomaksi. Viranhaltijoiden vaihduttua hakemusta ilmeisesti päätettiin yrittää uudelleen. Tänäkin aikana ojassa on vesi virrannut.

Uoman vedenjohtavuus koko matkan Nikkilänjärveen asti oli hyvä ennen 30.8.2023 tehtyä tarpeetonta rumputyötä. Tierummun vaihdon yhteydessä ojaan on kaivettu tarpeeton kuoppa, joka luonnollisesti nyt kerää vettä hakemuksen liitteenä olevassa kuvassa näkyvällä tavalla. Uusi rumpu on mahdollisesti myös asennettu hieman liian syväälle. Tarkoituksella kaivetussa kuopassa olevasta vedestä ei tietenkään voi päätellä alueen ojituksen yleistä toimivuutta tai oikeutta saada lupa kaivaa ojaa toisen omistamalla ja erityiseen käyttöön otetulla piha-alueella.

Kunnioittaen pyydän kaupungin ympäristönsuojeluviranomaista hylkäämään Perkiö-Haapaniemi tiehoitokunnan hakemuksen.”

Muistutuksen liitetiedostot ovat liitteenä kokoukseen osallistuville.

Lausunto

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 7.2.2024:

”ELY-keskus toteaa, että kunnostettava oja ei ole vesilain mukainen vesistö. Hanke on hyvin vähäinen eikä hankkeen katsota aiheuttavan sellaisia vaikutuksia, että se aiheuttaisi vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisen luvantarpeen täyttymisen. Oja voidaan kunnostaa ilman vesilain mukaista lupaa. Ojan kaivamisesta ei tarvitse enää tehdä vesilain 5 luvun 6 §:n mukaista ojitusilmoitusta.

Ojan kaivuu on kuitenkin pyrittävä tekemään sellaisella tavalla ja ajankohtana, että kiintoaineksen valuminen Nikkilänjärveen olisi mahdollisimman vähäistä.

ELY-keskuksen tiedossa ei ole hankealueelta aikaisempaa kuivatus- tai ojitushanketta. Tiedossamme ei ole myöskään erityisiä luontoarvoja hankealueella tai sen vaikutusalueella.

Vesilain 5 luvun 5 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevan erimielisyyden, joka ei edellytä 3 §:n nojalla lupaa tai jota ei käsitellä 4 §:n mukaisessa ojitustoimituksessa.”

Hakijan kuuleminen ja vastine

Hakija on jättänyt vastineensa 27.2.2024.

”Perkiöntien alkupäässä on rumpu, jonka kautta kulkee yläpuolisia vesiä laajalta alueelta Nikkilänjärveen. Vuosien saatossa kaikille ojille käy niin, että ne tukkeutuvat, joten ne on avattava, että yläjuoksun maat ja rummut pysyvät kuivina ja jäätymättöminä.

Useiden vuosien ajan olemme maanomistajan kanssa käyneet keskustelua ko. ojan avauksesta. Vuonna 2017 maaliskuussa rummulla suoritettiin katselmus, jossa läsnä olivat kaupungin, tiekunnan ja Eerolan edustaja sekä tieisännöitsijä. Katselmuksessa todettiin ojan kaivuun olevan tarpeellinen.

Tämän jälkeen tiekunnan vuosikokouksessa 2017 [REDACTED] ilmoitti, että [REDACTED] hoitaa ojan perkaamisen alkukesällä. Tiekuunnassa jäätiin odottamaan luvattuja toimenpiteitä. Mitään ojalle ei heidän taholtaan ole tehty. Perkiö-Haapaniemen yksityistie ei siis ole aiemmin hakenut kunnasta lupaa ojan perkaukselle.

Rummun kohdalle jäävä vesi aiheutti jälleen routavauriot rumpuun. Tämä aiheutti rummun nousemisen ja rumpuputken alajuoksun pää oli jo 8 cm yläjuoksun päätä ylempänä. Kyseinen tierumpu petti keväällä. Kaupungin edustaja kävi tarkastamassa sen todeten rummun rikkoutuneeksi. Kaupunki myönsi määrärahan sen korjaukseen. Rumpu uusittiin kesällä 2023.

Lautakunnan tulee määritellä ojankaivuun kustannusjako.

Ja koska Eerolan tilan omistaja ei ole suostunut ojaa kunnostamaan, lupaa ojan perkaukseen jouduttiin hakemaan.

Perinteisesti oja joudutaan määrääjoin kunnostamaan, jotta ne eivät liettyisi ja estäisi vesien kulkemista. Näin tätäkin ojaa on 300 vuoden kuluessa aiemminkin hoidettu.”

Esittelijä

Ympäristöinsinööri Marjo Saarinen

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta katsoo, että ojan kunnostusperkaukselle ei ole tarvetta ja päättää hylätä hakemuksen.

Päätöksen perustelut

Vaaitustodistuksen mukaan hakemuksessa tarkoitetun ojan kaltevuus kunnostettavalla ojan pituudella on 1,15 % (115 cm/100 m) (vaaitustodistus liitteenä kokoukseen osallistuville). Tavallisesti reunaojan pituuskaltevuutena käytetään 0,1 – 0,5 % (10 – 50 cm/100 m). Yksityisten teiden parantamisessa ja kunnossapidossa laskuojan pituuskaltevuuden tavoitearvona pidetään 0,4 % (40 cm/100 m).

Hakemuksessa tarkoitetun ojan yläpuolinen valuma-alue on noin 43 hehtaaria. Valuma-alueella on metsien ja peltojen lisäksi jonkin verran rakennettua aluetta, jolla on sadevettä läpäisemättömiä tai heikosti läpäiseviä pintoja kuten kattoja ja asfaltoituja alueita. Ne voivat rankkasateella aiheuttaa virtaaman voimakasta kasvua, jos mitään hulevesien viivytyrakenteita ei ole tehty kiinteistöjen alueille.

Uoman ja sen rakenteiden mitoituksessa käytetään peltoalueilla yleensä keskimäärin kerran 20 vuodessa esiintyvää ylivirtaamaa ja asutuksen läheisyydessä yleensä keskimäärin kerran 100 vuodessa esiintyvää ylivirtaamaa.

Lumen sulamisesta aiheutuva kevään ylivirtaama on suuruudeltaan arviolta keskimäärin kerran 20 vuodessa 0,09 – 0,13 m³/s ja keskimäärin kerran 100 vuodessa 0,12 – 0,17 m³/s. Rankkasateiden aiheuttamat suurimmat virtaamat ovat arviolta keskimäärin kerran 20 vuodessa noin 0,3 – 0,4 m³/s ja keskimäärin kerran 100 vuodessa noin 0,4 – 0,5 m³/s.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oppaassa 4/2016 (Silta- ja rumpurakenteiden aukkomitoitus) on esitetty muun muassa suositeltavat vähimmäishalkaisijat rummuille virtaaman ja uomanpohjan kaltevuuden perusteella. Oppaan mukaan yksityisteillä rummun sisähalkaisijan pitäisi olla vähintään 600 mm. Virtaamien ja ojan kaltevuuden (1,15 %) perusteella hakemuksessa tarkoitettussa ojassa ohjeellinen rummun halkaisija on kevään ylivirtaamille vähintään 600 mm ja rankkasadevirtaamille vähintään 1000 mm. Hakemuksessa tarkoitettuna rummun sisähalkaisija on 400 mm. Ohjeellista halkaisijaa pienempi rumpu voi aiheuttaa rummun ylävirran puolelle suurempaa padotusta eli vedenkorkeuden nousua ja alavirran puolelle hyyde (suppo)- tai jääpatoja, jotka tukkivat rummun ja estävät veden virtausta. Lopulta jäämuodostumat voivat rikkoa rumpurakenteet.

Vaaitustodistuksen tulosten perusteella ojan pohjan kaltevuus on tavanomaista suurempi, mikä lisää veden virtausnopeutta ojassa sekä vähentää kiintoaineksen laskeutumista ja kertymistä ojan pohjalle. Maastokäynneillä tehtyjen havaintojen perusteella vesi virtaa ojassa esteettä eikä virtauksessa ole havaintoja kasvillisuuden tms. esteiden aiheuttamasta pyörteisyydestä, veden seisomisesta ojan pohjalla tai veden patoutumisesta ojan pituudella tai rummun alapuoliselle suuaukolle. Jään patoutuminen rummun suuaukolle aiheutuu luultavasti alimitoitettuna rummun halkaisijasta. Ojan vaaitustulosten ja maastokäyntien aikana tehtyjen havaintojen perusteella ojan perkaukselle ei ole perusteita.

Lupamaksu

Vesilain mukaisista maksullisista suoritteista määrätään ympäristölautakunnan 24.9.2019 hyväksymässä ja 1.1.2020 voimaantulleessa Oriveden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

Vesilain mukaisen ojitusta koskevan erimielisyyden käsittelymaksu on **540 €**. Lisäksi maksuun lisätään lehti-ilmoitus- ja kuulemiskulut.

Sovelletut säännökset

Vesilaki (587/2011) 5 luku 5 §, 11 luku 1–3, 5–11, 17, 21, 22, 24 §, 15 luku 1 §

Hallintolaki (434/2003) 6, 31 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 6, 7, 8 §

Oriveden kaupungin ympäristölautakunnan 24.09.2019 (87 §) hyväksymä
Oriveden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen taksa
Oriveden kaupungin hallintosääntö (hyväksytty 30.10.2023) 30 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusaika päättyy 24.7.2024. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä kuulutetaan Oriveden kaupungin internet-sivuilla ja ilmoitetaan Oriveden Sanomissa.

Päätös lähetetään seuraaville:

Luvan hakija

Kiinteistön 562-440-2-54 omistaja

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (sähköisesti)

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (sähköisesti)

Ilmoitus päätöksestä lähetetään tiedoksi niille, joille lupahakemuksesta on erikseen annettu tieto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat sitä pyytäneet.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
